

LAISSEZ-FAIRE

Evropská unie přistoupila kvůli euru k cenové regulaci

Běžný občan EU příliš nechápal, proč by měl přijít o svoji národní měnu a zvykat si na celoevropské euro. V masivní kampani proto EU zdůrazňovala, že hlavní výhoda eura bude spočívat v úspoře za poplatky při výměně jedné měny za druhou.

Počet směnářských výměn však v EU hraje marginální roli. Když se cestuje do ciziny, většinou již obyvatelé EU – podobně jako my – nemění hotovost, ale vybírají peníze z bankomatu nebo přímo platí kartou.

Bezchybné vypořádání těchto mezinárodních transakcí není zadar-mo, a tak si za to banky účtují poplatek, vyšší než při stejných transakcích v rámci jednoho státu. Občané tak zjistili, že slibovaná úspora u směnářů se jich zas až tak netýká. Když evropské banky bez ohledu na zavedení eura poplatky za přeshraniční transakce nehodlaly od 1. 1. 2002 zrušit, mohli se občané EU cítit sliby Evropské komise podvedeni a ptát se „Tak v čem je to euro lepší než stará dobrá marka a starý dobrý frank?“

Evropská unie se ze strachu odhodlala k zoufalému činu. Aby se občané necítili podvedeni, nařídila bankám, že za přeshraniční výběry a platby nesmějí od července účtovat více než za stejné transakce domácí. „Bez našeho návrhu by spotřebitelé platili příliš mnoho za používání jednotné měny v jiném členském státě, což by snížilo přitažlivost eura“, bezostyšně prohlásil předseda Evropské komise Romano Prodi (MFD, 27. 11. 2001, str. B6).

Logickou reakcí evropských bank bude nenápadné zvýšení domácích poplatků, aby na regulaci Evropské unie neprodělaly. Kdo tedy nakonec na euro a regulaci Evropské unie doplatí? Občejní občané, kteří málo cestují a budou platit vyšší poplatky za placení doma. Ještě žádná regulace na světě nezměnila ekonomické zákony a nepodaří se to ani regulaci evropské. Regulace je jenom hradbou, která brání prosazování nejefektivnějších řešení a vede k prosazování tržních zákonů postranými, méně efektivními způsoby. Konečným důsledkem každé regulace je poškození občanů. „Rychlé schválení regulace je skvělým příkladem efektivní spolupráce evropských orgánů v zájmu všech evropských občanů“, dodal Prodi. (Tisková zpráva Evropské komise IP/01/1827, Brusel, 13. 12. 2001)

Celé opatření bylo přitom naprosto nesmyslné a vyvolané čistě špatným svědomím evropských byrokratů z převahy politických motivů nad ekonomickými při prosazování eura. Kdyby Evropská unie tuto regulaci nezavedla, občané by mohli jednoduše využít výhodu společné měny a vozit si s sebou do sousedních zemí EU hotovost vybranou z bankomatu doma a v cizině v obchodech platit hotově. Jednoduše by poměřili riziko převážení hotovosti a ušlý úrok z neuložení peněz na účtu s poplatkem účtovaným za transakce a racionálně by se rozhodli pro výhodnější alternativu. Konkurence hotovosti a bankovních služeb by vedla banky ke snižování nákladů. Evropská unie se však rozhodla konkurenci potlačit – a zavést regulaci.

Tato regulace cen bankovních služeb je malým příkladem principu evropské legislativy. Nařízení schválené v Bruselu na nadnárodní úrovni se vztahuje na všechny země, občany a firmy, aniž by s tím národní parlament měl cokoli dočinění a mohl s tím cokoli dělat. To je malý příklad ztráty suverenity. Dnes jde o regulaci cen bankovních služeb, zítra může jít o regulaci cen brambor.

Evropská unie chrlí stále novou regulující legislativu, proces federalizace pokračuje. Není proto pravda, že nyní, když jsme přijali již téměř veškerou svazující legislativu Evropské unie, nemáme vstupem do EU co ztratit. Ještě jsme nepřijali tu legislativu, která teprve vznikne.

Petr Mach

Zamlčovaná rizika zavedení společné měny

PETR MACH

Evropská unie přistupuje k dalšímu významnému kroku v hospodářsko-politické integraci – k zavedení jednotné měny euro. Mnoho bylo již napsáno o výhodách eura. Každému občanovi je srozumitelné, že ušetří na směnářských poplatcích při svých cestách do ciziny; každému obchodníkovi je jasné, že společná měna jej zbaví starostí o měnové výkyvy při obchodování s evropskými partnery. Měnová integrace má však bohužel i negativní důsledky, o nichž se nemluví a které nejsou na první pohled zřejmé. Tyto negativní důsledky pravděpodobně převáží nad kladnými efekty u chudších zemí měnové unie, a proto by právě Česká republika měla – při úvahách o svém možném připojení k euru – všechna pro a proti zvažovat velmi pečlivě.

Ekonomové, novináři i občané by si měli uvědomit starou pravdu, kterou nejlépe vystihl před více než 150 lety Frédéric Bastiat: „Mezi špatným a dobrým hospodářem jest tento rozdíl: první se chopí viditelného účinku, druhý dbá účinků, které jest viděti i účinků, které nutno předvídati. Rozdíl ten jest ohromný, protože se stává skoro vždy, kdy bezprostřední následek jest příznivý, že následky pozdější jsou zhoubné a naopak.“¹

V tomto článku upozorním na podstatu souvislosti komparativních výhod a měnového kurzu, a budu dokumentovat negativní důsledky zavedení společné měny na několika historických příkladech. Na závěr upozorním na rizika, která v důsledku zavedení jednotné měny mohou provázet země evropské měnové unie.

Teorie optimální měnové oblasti a mezinárodní přerozdělování bohatství

Pokud dvě země tvoří „optimální měnovou oblast“ (termín zavedený nositelem Nobelovy ceny za ekonomii Robertem Mundellem) ve smyslu homogenity jejich hospodářství a snadného přesunu kapitálu a pracovních sil mezi oběma částmi, vyvolá zavedení společné měny doplácení obyvatel bohatší části na obyvatele části chudší a zároveň uvrhne chudší část do trvalého zaostávání a problémů nezaměstnanosti. Příčinou tohoto jevu je jednotný měnový kurz pro obě části měnové oblasti, který narušuje komparativní výhody mezinárodního obchodu.

Kurz měny je dán poptávkou po této měně a nabídkou této měny. Poptávku tvoří exportéři, kteří proměňují své zahraniční tržby do domácí měny, a zahraniční investoři, kteří nakupují domácí měnu, aby za ni nakupovali domácí aktiva. Nabídku tvoří importéři, kteří domácí tržby mění za cizí měny, a domácí investoři, kteří nabízejí domácí měnu, aby získali měnu země, kde chtějí investovat. Kurz je současně klíčovou cenou, která má vliv na rozhodování importérů, exportérů i investorů.

Kurz bude pro obě části stejný bez ohledu na to, z které části oblasti pocházejí exportéři či do které části směřují investoři. To má vážné důsledky pro obě části měnové oblasti, je-li oblast se společnou měnou tvořena dvěma ekonomicky odlišnými oblastmi – jednou bohatší a rozvinutější, a druhou chudší a zaostalejší.

Pokud investice směřují převážně do bohatší části, a rovněž exporty pocházejí převážně z bohatší části, přispívá k „tvrdomu“ měny převážně bohatší část měnové oblasti. Chudší část tento kurz sdílí, což jí umožňuje levněji dovážet. Bohatší část bude mít přebytek platební bilance a chudší část deficit, byť bilance měnové oblasti jako celku bude v rovnováze.

Pokud by obě takové části měnové oblasti vytvořily své vlastní

(Pokračování na straně 2)

Zamlčovaná rizika...

(Pokračování ze strany 1)

měny, nové kurzy obou by se záhy odchýlily. Vzhledem k vyšší poptávce po měně bohatší části by se měna bohatší části zhodnotila a měna chudší části by depreciovala. Obyvatelům bohatší části by se zlevnily dovozy. Chudší části by se dovozy zdražily, export by se začal více vyplácet a investování v ní by bylo výhodnější. Země by mohla plně těžit ze svých komparativních výhod, které by nebyly narušeny pokřiveným kurzem.

Při existenci společné měny bohatší část dováží ze zahraničí méně než vyváží, což sice přispívá k udržování vysoké poptávky po práci – a nízké nezaměstnanosti – na druhé straně však spotřebovaná hodnota je nižší než hodnota vytvořená. Chudší část si díky „tvrdé“ měně užívá nezasloužené laciných dovozů, na straně druhé poptávka po pracovní síle je nižší a nezaměstnanost vyšší. Společný kurz vytváří přerozdělování bohatství tím, že bohatší část spotřebovává méně než vytváří a chudší část spotřebovává více než vytváří. Ovšem výhoda, kterou chudší část má v podobě levného dovozu, na který si sama nevydělala, je drazé vykoupena trvajícím zaostáváním a vysokou nezaměstnaností.

Navíc, pokud má společná měnová oblast i společnou sociální politiku, bohatší část přispívá chudší části fiskálními transfery na zvýšené podpory v nezaměstnanosti a případně další federální projekty politiky zaměstnanosti, jako jsou např. veřejné stavební projekty, dotace postiženým podnikům apod.

Historické příklady měnové unifikace

V r. 1926 došlo ke sjednocení měn mezi severní a jižní Itálií, když nový zákon vzal právo vydávat peníze bankám na Sicílii a v Neapoli². Jižní část země tím ztratila výhodu levného exportu a její rozvoj se zabrzdil. Vysoká nezaměstnanost a zaostávání za ekonomikou severu přetrvává dosud. Dopláčení bohatší části na chudý jih vyvolává na

severu separatistické tendence a na jihu frustrace. Tabulka 1 ukazuje, že nezaměstnanost na jihu je až třikrát vyšší než na severu země. Jak řekl Robert Mundell, „*Pokud v rámci státu není práce a kapitál dostatečně mobilní ... lze očekávat v jednotlivých regionech rozdílné míry nezaměstnanosti a inflace.*“³

Současně je nutno dodat, že vyšší nezaměstnanost v chudších regionech může být i důsledkem dalších faktorů právní unifikace, jako jsou např. jednotné sociální dávky, institut jednotné minimální mzdy apod.

V r. 1990 došlo ke sjednocení bohatého západního Německa s chudým východním Německem. Východní Němci od té doby používají k placení stejnou marku jako Němci západní; ovšem struktura zahraničního obchodu je v obou částech odlišná. Export, který přispívá k vysoké poptávce po marce, pochází převážně ze západní části. Východní Němci tak dovážejí veškeré zahraniční zboží laciněji, než kdyby měli svoji vlastní východoněmeckou marku. Východní část Německa se potýká s vysokou nezaměstnaností (viz tab. č. 2). Růst východoněmecké ekonomiky je v současnosti nulový. Západní Němci posílají ve formě transferů na východ desítky miliard marek ročně.

Do r. 1993 existovala společná československá měna. Česká republika v rámci federace byla bohatší částí, z níž putovala většina exportu a kam mířila většina zahraničních investic. Nezaměstnanost v Česku byla nízká, na Slovensku až pětkrát vyšší. Z Čech na Slovensko proudily miliardy korun v rámci různých podpor a sanačních programů. Po rozdělení měny se slovenská měna záhy vůči české znehodnotila asi o deset procent. Nový kurz odrážel slovenskou strukturu poptávky a nabídky a růst slovenské ekonomiky se zrychlil.

Je Eurozóna optimální měnovou oblastí?

Od ledna 2002 se stane euro společnou měnou dvanácti zemí Evropské měnové unie od Finska po Řecko. Důsledek může být analogický: jakmile některá část eurozóny přitáhne investory nebo zvýší export, vyvolané zhodnocení měny dopadne i na části, které se o něj nezasloužily. Pravděpodobným důsledkem zavedení eura tak bude růst exportu

v bohatých zemích EU, pokles ekonomického růstu a nárůst nezaměstnanosti v chudších zemích EU a dopláčení bohatších zemí Evropské unie na chudší. To může způsobit v rámci eurozóny trvalou dominanci bohatého jádra: prostřednictvím přerozdělení komparativních výhod dominancí ekonomickou a prostřednictvím fiskálních transferů dominancí politickou.

Vyspělejší země však mohou očekávat, že zavedení společné měny sníží jejich nezaměstnanost. Příznačná jsou v této souvislosti slova někdejšího německého ministra financí Theo Weigela: „*Pro Německo ... je dnes nesmírně důležité zvýšení hospodářského růstu a vyšší zaměstnanost. Více než čtyři miliony nezaměstnaných Němců ... nejsou přeci nějakou anonymní masou. ... Proto tolik usilujeme o vytvoření hospodářské a měnové unie, která zaručuje víc hospodářských úspěchů, investic, a tím i lepší obranný mechanismus proti nezaměstnanosti.*“⁴ Význam propojení měnové oblasti se slabšími ekonomikami pro německou exportní lobby vystihl britský autor John Laughland: „*Německý byznys stále lépe chápe, že potřebuje devaluaci. Aby si Německo udrželo dosavadní úroveň exportu do evropských zemí, chce změnit německou marku v euro. Němečtí politikové musí čelit situaci, kdy čtne německé instituce odcházejí pryč z Německa, ba dokonce pryč z celého evropského kontinentu. Vědí, že pouze uzavřením zbytku Evropy do jediné měnové oblasti lze vyhovět potřebám německého exportního průmyslu. Tento druh blokového myšlení ale nevyhnutelně povede k více méně uzavřenému kontinentálnímu hospodářskému prostoru.*“⁵

Pro Němce by v tomto smyslu bylo výhodnější, kdyby si ponechali svoji marku, kterou by používaly i ostatní země Evropy. Proč výsledkem jednání bylo euro, vysvětluje opět Theo Weigel: „*Proč není možné zavést jako jednotnou evropskou měnu německou marku, která je již dnes v celé Evropě uznávána a akceptována? ... I my musíme brát ohledy na pocity a výhrady těch ostatních. Proto jsme se rozhodli nazvat novou měnu euro.*“⁶

Přijetí eura není podmínkou členství v Evropské unii – Dánsko, Švédsko a Velká Británie si své národní měny zachovávají. Ani Česká republika, chce-li si udržet své komparativní výhody v zahraničním obchodě, a nechce-li se trvale obracet k bohatším členům Evropské unie s žádostmi o strukturální dotace, by neměla v dohledné době o připojení k euru uvažovat.

Poznámky:

- 1) Frédéric Bastiat: Co je vidět a co není vidět, Nakladatelství Volné myšlenky československé, Praha, 1923 str. 13, in Frédéric Bastiat, Sborník textů č. 11/2001, Centrum pro ekonomiku a politiku
- 2) viz Zbyněk Revenda, Centrální bankovníctví, Management Press, Praha 1999, str. 646
- 3) Robert Mundell, R.: Optimum Currency Areas, American Economic Review, No 3, 1961, str. 664
- 4) Theo Weigel: Naše budoucnost je Evropa, Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, Praha, 1997, str. 276
- 5) John Laughland: Znečištěný pramen, nedemokratické počátky evropské ideje, Prostor, Praha, 2001
- 6) Theo Weigel: Naše budoucnost je Evropa, Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, Praha, 1997, str. 276

Tabulka 1:
Míry nezaměstnanosti v regionech měnové oblasti italské líry

Sever Itálie	Piemonte	6,70 %
	Valle Daosta	4,50 %
	Liguria	9,40 %
	Sever Itálie	4,50 %
	Trantino-Alto Adige	3,10 %
	Veneto	4,20 %
	Friuli-Venezia Giulia	4,30 %
	Emilia-Romagna	4,70 %
	Toscana	6,70 %
	Umbria	6,70 %
	Marche	5,40 %
	Lazio	11,90 %
	Abruzzo-Molisse	7,60 %
	Molisse	13,60 %
Jih Itálie	Campania	23,60 %
	Puglia	17,60 %
	Basilicata	17,40 %
	Calabria	27,70 %
	Sicilia	24,20 %

Tabulka 2:
Míry nezaměstnanosti v regionech měnové oblasti německé marky

západ Německa	Baden-Württemberg	4,40 %
	Bayern	4,50 %
	Hamburg	7,00 %
	Hessen	6,00 %
	Niedersachsen	7,60 %
	Nordrhein-Westfalen	7,70 %
	Rheinland-Pfalz	5,80 %
	Saarland	8,00 %
	Schleswig-Holstein	6,90 %
	Bremen	10,50 %
východ Německa	Mecklenburg-Vorpommern	15,30 %
	Berlin	13,00 %
	Sachsen	15,00 %
	Sachsen-Anhalt	18,00 %
	Brandenburg	14,70 %
Thüringen	13,40 %	

Raději pravidla, prosím

MICHAL VYTISKA

V tomto článku se nechci ztráčet v detailech možnosti vedení měnové politiky a reakcí na hospodářský vývoj a jednotlivé exogenní šoky. To je debata zcela jistě zajímavá a důležitá, nicméně zde bych se chtěl na roli centrální banky v ekonomice podívat trochu jinak. Více pozornosti chci věnovat úvaze o tom, v jaké míře by měla centrální banka zasahovat do ekonomiky.

Z pohledu dneška je za měřítko úspěšnosti hospodářství považováno tempo hospodářského růstu (tzv. růstový imperativ). Protože již dnes není možné zvyšovat objem výrobních faktorů, ale pouze je lépe využívat, je současný hospodářský růst možný v zásadě jen na intenzivním základě.

Dále při svých úvahách vezmu v potaz situaci na trhu práce, konkrétně sílu a možnosti odborů, které mají za následek strnulost mezd směrem dolů, a následně i celkovou strnulost cenové hladiny směrem dolů. V této situaci je pak možná realokce zdrojů, nezbytná k intenzivnímu růstu, pouze při růstu cenové hladiny, protože jinak by vlastníci výrobních faktorů nebyli dostatečně motivováni k přesunům výrobních faktorů na místa s efektivnějším využitím. Tento problém je pak ještě více umocněn v tranzitivních ekonomikách, kdy je růst cen nutný k narovnání struktury cen. Růstem cenové hladiny zde myslíme inflaci.

Největším problémem pak je jak definovat optimální míru inflace, což je inflace, při které dochází k přirozenému a chtěnému přesunu výrobních faktorů. K tomu nám pomůže model svobodného bankovníctví. Model popírá existenci centrální banky, která má emisní monopol. V modelu svobodného bankovníctví i tato činnost přísluší trhu, na kterém by každá banka mohla emitovat své vlastní peníze (viz např. F. A. von Hayek: Soukromé peníze, Grada Publishing, Praha 1999). Nejvýznamnějším závěrem tohoto modelu je poznatek, že lidé by opustili měnu s nejvyšší inflací. Lze také předpokládat, že by si nevolili měnu s nejnižší inflací, ve které by byly příliš drahé zdroje. Ekonomické subjekty by se snažily najít kompromis mezi cenou zdrojů a nebezpečím inflace. Jednu měnu s určitou inflací by

si po té zvolily. Tuto inflaci nazvu optimální mírou inflace.

Za těchto vcelku reálných předpokladů a východisek, je na čase si představit centrální banku, jejíž politikou je cílování inflace. To znamená, že arbitrárně, podle svých uvážen, stanovuje, jakým tempem porostou ceny výrobních faktorů, a tím potažmo stanovuje i míru přesunu zdrojů v ekonomice. Při cílování inflace mohou vzniknout v zásadě tři situace.

1) Pakliže centrální banka svoji cílovanou inflací nebo inflačním koridorem zasáhne i optimální míru inflace, je vše v naprostém pořádku a nic se z našeho pohledu neděje, jen je tam centrální banka navíc, protože dosáhla míry růstu cenové hladiny, kterou by si hospodářství stejně našlo samo.

2) Více komplikací nastává v druhém případě, kdy centrální banka zamíří svou cílovanou inflaci mimo optimální hodnoty. Horší situace by z hlediska růstového imperativu nastala, kdyby se cíl inflace byl pod optimální mírou, což by znemožnilo realokaci výrobních faktorů, jak bylo zamýšleno, a některé přesuny by se nemohly uskutečnit. Díky adaptivním očekáváním by se však mohly plánované přesuny výrobních faktorů odkládat na příští období a ztráty by se takto podařilo snížit.

3) Nejhorší situace nastává v třetím případě, kdy centrální banka pro cílovanou inflaci stanoví určité pásmo, které je mimo optimální hodnoty, a toto pásmo nezasáhne. Ekonomické subjekty díky adaptivním očekáváním přizpůsobí své chování, aby snížily ztráty u jiné než optimální inflace. Jejich snaha vyzní ovšem naprázdno, protože centrální banka dosáhne inflace, kterou ani ona sama nečekala. Ztráty na ekonomickém výstupu budou v tomto případě zcela jistě nejvyšší.

Zkusme si dále srovnat monetární a fiskální politiku. Dlouhodobé diskrétní využívání fiskální politiky je z pohledu většinového ekonomického názoru považováno za nástroj vhodný k použití pouze v mimořádných situacích a jen krátkodobě. Není však inflační cílování sice trochu méně viditelným, ale kvalitativně téměř stejným nástrojem? O co je plánování vládních zásahů horší než plánování inflace se všemi mož-

nými následky, jak jsme si je tu již letmo naznačili? Proč tedy nepřipustit stejná pravidla pro používání měnové politiky? Hlavně mám na mysli makroekonomickou stabilizaci ekonomiky při výjimečných situacích, kde je měnové politice nutno přiznat vyšší akční schopnost než fiskální politice.

Pojem diskrétního řízení měnové politiky ještě více vynikne při použití termínu měnový automat či autopilot, který je právě typickým nástrojem při cílování inflace. Měnový automat je systém pružně se přizpůsobujících rozhodnutí měnové politiky, který reaguje na „aktuální data“ z ekonomiky, a podle aktuální inflace se přijímá i následující rozhodnutí, zda „přidat či ubrat plyn“. Tento systém ale trpí úplně stejnými problémy jako rozhodování v rámci fiskální politiky. Klíčová rozhodnutí jsou přijímána na základě starých informací a důsledky rozhodnutí se projevují s časovým zpožděním, tzn. za úplně jiné situace, než ze které vzešla data relevantní pro daná rozhodnutí.

Rozdíl mezi fiskální a monetární politikou tkví hlavně v důsledcích jejich použití. Aktivní protiinflační měnová politika bude velice pravděpodobně účinnější v porovnání s aktivní fiskální protiinflační politikou. Navíc fiskální politika bývá v rukách vlády využívána více k prorůstové politice než k protiinflační, a ta spíše povede k rostoucí míře inflace.

Můžeme tedy říci, že aktivní využívání měnové politiky spíše povede k nižší inflaci než aktivní dlouhodobé využívání fiskální politiky. A protože nízká inflace je považována za jeden ze základních předpokladů hospodářského růstu, je více preferovaná měnová politika. Centrální banky s tímto argumentem na štítě neustále prosazují nízkou míru inflace. Nemluvíme zde však o inflaci okolo 2–4 %, jak by se mohlo zdát podle cílů naší centrální banky, ale o inflaci do 8 % (viz např. Čihák, M. – Holub, T.: Cílování inflace v ČR: staré víno v nových lahvích, Finance a úvěr 1998, č. 4), která vyplývá jako optimální z empirických studií.

Na závěr bych chtěl centrální bance přisoudit úlohu subjektu, který ekonomice pomáhá v těžkých chvílích, a ne ji neustále jemně vyladuje podle svých úvah a názorů. Uplatňujme raději politiku pravidel než uvážen.

Autor je studentem vysoké školy ekonomické

Common Law Review

časopis
o anglo-americkém právu

*Významné soudní případy,
důležité právní instituty,
srovnávací právní studie.*

*Special supplement on
Presidential War Powers
included within*

Vydává Common Law Society Praha

*Informace a objednávky na adrese:
Common Law Society –
– Společnost pro anglo-americké právo,
Nám. Curieových 7,
116 40 Praha 1.
Tel.: 02/21005501, e-mail: cls@prf.cuni.cz*

RECENZE

John Laughland: Znečištěný pramen – nedemokratické počátky evropské ideje

V hlavách mnoha evropských politiků převládá „manažerské“ myšlení; chtějí „maximalizovat HDP“, investovat, ovládat. Proto se autor důkladně věnuje otázce, co je stát. „Stát je veřejná entita založená na právu, a nikoli podnik, který se řídí manažerskými rozhodnutími“.

Podrobně se autor zabývá rozdělením politického vlivu ve federalizované Evropě a konceptem státní suverenity. „Jestliže ústava nějakého státu vidí pramen politické autority někde mimo něj, pak tato ústava není nezávislá a tento stát není suverénní. Kdyby se ovládaní lidé smířili s tím, že jejich stát podléhá vyšší politické autoritě, pak uznávají za svého suveréna tuto vyšší autoritu. Jestliže to nepřijmou, budou se chtít odtrhnout, což se rovná prohlášení, že onu vyšší autoritu nepřijímají.“ Autor obhajuje klíčový význam pojmu státní suverenity. „Věřit, že ústavní nezávislost a suverenity jsou irelevantními koncepty, je totéž jako věřit, že politické svobody a vláda zákona mohou existovat bez státu“.

Autor připomíná, že myšlenka „evropského národa“ není zdaleka myšlenka poválečná, ale že to byla myšlenka fašistických ideologií zaměřených na ovládnutí Evropy dávno před válkou. Po rozboru stovky pramenů Laughland upozorňuje na účast mnoha prominentních strůjců evropské integrace ve fašistických organizacích.

V závěru knihy autor upozorňuje, že evropské politické sjednocování je součástí širšího trendu globálního sjednocování a vytváření mezinárodních institucí se specifickými nadnárodními pravomocemi. Hovoří o nešťastném vytváření „nového světového řádu“, kde jakoby se měl vytráčet princip suverenity a vytváří se snaha budovat nový princip „lidských práv“: „V devadesátých letech zaujala představitelství Západu myšlenka, že celý svět je semeništěm upíraných ‚práv‘ a potenciálních zdrojů nestability ... Četní západní kome-

tátoři se připojili k propagování hlavního argumentu původně gorbáčovské ideologie, podle níž nacionalismus působí války.“ Tyto falešné novodobé koncepty autor přesvědčivě vyvrací.

V knize dále najdeme rozsáhlou kapitulu „Jde o peníze“ (Money Matters), v níž autor obhajuje zlatý standard a kritizuje zavedení jednotné měny euro. Kniha se podrobně zabývá také útokem na Jugoslávii v r. 1999

a kritizuje postup Západu jako zásadně chybný.

Čeští čtenáři mohou znát autorův text „Evropská unie a problém demokracie“ (Sborník Centra pro ekonomiku a politiku č. 6/2000), nebo text „Jak levice vyhrála studenou válku“ (Laissez Faire 11/2000)

John Laughland: Znečištěný pramen, 342 stran, překlad Miloš Calda, 399 Kč, vydal Prostor, Praha, 2001

Typografické studio

Vladimír Vyskočil

nabízíme

Kompletní zpracování knih, časopisů, katalogů, dopisních papírů, vizitek..., logotypů, grafických návrhů ... Zajistíme tisk a knihařské zpracování.

Proč to děláme? Protože nás to baví!

Vladimír Vyskočil - KORŠACH • Kroftova 1, 150 00 Praha 5
Tel./fax: 02 / 57 31 81 80 • E-mail: typograf@easynet.cz

**Tento časopis
je prostorem pro publikaci
vašeho článku hájícího
principy laissez faire**

Laissez-Faire, měsíčník pro svobodu jednotlivce. Čte se [lese-fér]. Vydává: Petr Mach, Bozděchova 8, 150 00 Praha 5, tel.: 0603-228753, e-mail: machpetr@iol.cz, <http://www.petrmach.cz>, číslo účtu 152050656/0300. Náměty, články, reakce, zájem o předplatné, zájem o inzerci uvádějte na výše uvedený kontakt. Registrace MK 8183. ISSN 1212-8597